

УДК: 354:342.5

DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-2\(4\)-272-278](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-2(4)-272-278)

Пархоменко-Куцевіл Оксана Ігорівна, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: 050-922-15-35, e-mail: pkoi@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-0758-346X>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САНІТАРНОГО ТА ЕПІДЕМІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті зроблена спроба систематизувати основні підходи до вирішення проблеми забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення країни. Метою статті є системний аналіз основних механізмів державного управління, спрямованих на заходи запобігання загостренню системної кризи, пов'язаної з виникненням і поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Автором доведено, що Україна не готова до таких глобальних викликів. На сьогодні виникла об'єктивна необхідність запровадження та реалізації наступних заходів. По-перше, запровадження підготовки антикризових топ-менеджерів, які мають досвід та відповідну кваліфікацію. Формування реєстру таких осіб з метою залучення їх до роботи в органах державної влади. По-друге, врегулювання у чинних нормативно-правових актах України діяльності працівників в он-лайн режимі з передбаченням форм звітування, оплати праці та можливостей контролю за їх діяльністю. По-третє, забезпечення освітнього процесу через електронні засоби зв'язку через врегулювання це в чинній нормативній базі України, у тому числі всіх передбачених заходів, пов'язаних з атестацією вищих наукових кадрів. По-четверте, внесення змін до законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування» з метою врегулювання питання роботи в он-лайн режимі державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. По-п'яте, започаткування глобальної системи «Електронне суспільство» через прийняття Закону України «Про формування системи «Електронне суспільство в Україні».

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, заходи, спрямовані на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), санітарне та епідемічне благополуччя населення країни.

Parkhomenko-Kutsevil Oksana Igorevna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska, 2, tel.: 050-922-15-35, e-mail: pkoj@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-0758-346X>

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF PROVIDING SANITARY AND EPIDEMIC WELFARE POPULATION OF UKRAINE: THEORETICAL ASPECTS

Annotation. The article described the main approaches to solving the problem of ensuring the sanitary and epidemiological well-being of the population of the country. The purpose of this article was to provide a systematic analysis of the main mechanisms of public administration aimed at preventing the exacerbation of a systemic crisis related to the emergence and spread of coronavirus disease (COVID-19).

Ukraine is not ready for such global challenges. There was an objective need to introduce and implement the following measures for today. Introduce training for crisis managers who have experience and qualifications. Formation of a register of such persons for the purpose of involving them in the work of state authorities. Regulation of the activity of employees on-line in the current normative legal acts of Ukraine with provision of forms of reporting, remuneration and possibilities of control over their activity. Provision of an educational process through electronic means of communication through settlement is in the current regulatory framework of Ukraine, including all the envisaged measures related to the certification of higher scientific personnel. Amendments to the Laws of Ukraine "On Civil Service" and "On Service in Local Self-Government Bodies" in order to regulate the issue of working online for civil servants and local self-government officials. Establishment of a global system "Electronic Society" through the adoption of the Law of Ukraine "On the formation of the system" Electronic Society in Ukraine".

Key words: public administration, mechanisms of public administration, measures aimed at preventing the emergence and spread of coronavirus disease (COVID-19), sanitary and epidemic well-being of the population of the country.

Постановка проблеми. На сьогодні перед світом стоїть глобальна проблема забезпечення ефективних заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). Такий наважливий виклик стоїть перед світовим суспільством та кожним головою держави.

У світі на ранок 5 квітня зареєстровано 1 277 962 випадки захворювання на COVID-19, зокрема 69 554 летальні, а 243 776 людей одужали.

На території Європейського регіону ВООЗ станом на 10:00 (UTC+1) 5 квітня зареєстровано 622 251 випадок захворювання на COVID-19, зокрема 46 430 летальних [1].

Сучасне світове суспільство зіткнулося з життєво важливою та невирішеною проблемою щодо забезпечення ефективних заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). Країни намагаються вирішити це питання різними способами, зокрема: через запровадження обмежувачих заходів, введення надзвичайного стану, закриття кордонів, заборону збиратися населенню в громадських місцях, впровадження санітарної обробки приміщень, громадського транспорту, одяжі, разом з тим, всі ці заходи, на жаль, не зменшили поширення коронавірусної хвороби і це вже загрожує не лише суттєвими економічними збитками, а й порушенню існування всього світового співтовариства та виникненню додаткової глобальної проблеми через дефіцит важливих для життєдіяльності суспільства товарів та послуг, зменшенням робочих місць, масові звільнення працівників, зубожіння населення, формування нових класів збіднілих професіоналів, які не змогли пережити цей світовий катаклізм.

Таким чином, виникла реальна об'єктивна необхідність системно проаналізувати державне управління в період загострення кризи, пов'язаної з виникненням і поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування ефективних механізмів державного управління, спрямованих на заходи запобігання загостренню системної кризи, пов'язаної з виникненням і поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), аналізують науковці, політики, економісти та інші.

Державне управління в загальному санітарно-епідемічному благополуччям аналізується через призму державного управління у сфері екології та державного управління у сфері охорони здоров'я таким науковцями: В. Андрейцев, Г. Білявський, О. Величко, З. Гладун, Д. Зеркалов, В. Лозанський, Н. Малишева, Я. Радиш, Ю. Саталкін, І. Сенюта, С. Стеценко, Ю. Шемшученко, В. Шевчук та ін.

Разом з тим, відсутні системні дослідження основних механізмів державного управління, спрямованих на заходи запобігання загостренню системної кризи, пов'язаної з виникненням і поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Метою статті є системний аналіз основних механізмів державного управління, спрямованих на заходи запобігання загостренню системної кризи, пов'язаної з виникненням і поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Виклад основного матеріалу. В Україні проблеми забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя регулюються законами України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про внесення змін до деяких

законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» та ін.

Так, Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні [2].

Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» визначає правові, організаційні та фінансові засади діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спрямованої на запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізацію та ліквідацію їх спалахів та епідемій, встановлює права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб [3].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» передбачає заходи, пов'язані із запровадження карантину на території України, встановлює, що на період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): 1) роботодавець може доручити працівникові, у тому числі державному службовцю, службовцю органу місцевого самоврядування, виконувати протягом певного періоду роботу, визначену трудовим договором, вдома, а також надавати працівнику, у тому числі державному службовцю, службовцю органу місцевого самоврядування, за його згодою відпустку; 2) власником підприємства, установи, організації або уповноваженим органом може змінюватися режим роботи органів, закладів, підприємств, установ, організацій, зокрема щодо прийому та обслуговування фізичних та юридичних осіб. Інформація про такі зміни повинна доводитися до відома населення з використанням веб-сайтів та інших комунікаційних засобів; 3) з дня оголошення карантину зупиняється перебіг строків звернення за отриманням адміністративних та інших послуг та строків надання цих послуг, визначених законом. Від дня припинення карантину перебіг цих строків продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення; 4) забороняється проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [4].

Разом з тим, зазначені нормативно-правові документи не конкретизують реальних механізмів державного управління, спрямованих на заходи запобігання загостренню системної кризи, пов'язаної з виникненням і поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).

Так, на сьогодні виявилось вкрай необхідним антикризові топ-менеджери, які мають досвід формування державної політики у сфері системної кризи, пов'язаної з епідемією. Так, потрібні ефективні методи забезпечення не розповсюдження хвороби, наприклад безкоштовне забезпечення методами захисту населення від хвороби, забезпечення діяльності пересувних пунктів санітарної обробки, також забезпечення реальних засобів обеззараження в громадських місцях, в тому числі, в метро та іншому громадському транспорті. Адже запровадження карантину не передбачає реальних анти епідеміологічних механізмів.

По-друге, система державного управління виявилася неспроможною швидко забезпечити населення видаленим доступом до робочого місця. Не передбачено чинним законодавством оплата такої роботи, а також можливості працювати вдома, оскільки громадський транспорт не працює і людина фізично не може дістатися до робочого місця. Необхідно у чинних нормативно-правових документах внести зміни щодо роботи вдома при оголошенні карантину та скасуванні громадських перевезень, а також заборону звільнення працівників, які не мають можливості під час карантинних заходів дістатися робочого місця.

По-третє, окремо слід звернути увагу на забезпечення освітнього процесу як у середніх так і вищих навчальних закладів. Так, нерегульоване питання проведення професійно-кваліфікаційних іспитів здобувачів вищої освіти через засоби зв'язку. Адже від цих іспитів та захисту магістерського диплому залежить отримання диплому про вищу освіту. Для багатьох здобувачів це важливе питання, яке пов'язане з подальшим працевлаштуванням і зволікання питання видачі дипломів про вищу освіту може негативно відбитися на матеріальному становищі здобувача та отриманні бажаної роботи. Тому врегулювання проведення таких заходів через Skype-зв'язок є виправданим та дає можливість здобувачеві не порушувати його життєво важливі плани.

Це стосується також і здобувачів середньої освіти. Необхідно врегулювати всі ці заходи через засоби Інтернет. Адже наша держава намагається побудувати електронне суспільство і це є важливим кроком і його формуванні.

Це одна глобальна проблема у забезпеченні функціонування освітнього процесу – це захисту у спеціалізованих вчених радах дисертацій на здобуття доктора або кандидата наук у певній галузі.

Відповідно до пункту 1.8. Положення про спеціалізовану вчену раду, затверджену наказом МОН України від 14.09.2011 № 1059, робота ради має відкритий характер. Про її засідання інформується наукова громадськість. Обмеження щодо присутності на захисті дисертації будь-яких осіб не допускаються [5].

Таким чином, проведення засідання спеціалізованих вчених рад в он-лайн режимі не суперечить чинному законодавству, однак в цьому законодавстві не передбачено проведення засідань через Інтернет зв'язок.

По-четверте, потребує внесення змін до Закону України «Про державну службу» з метою врегулювання питання роботи в он-лайн режимі державних службовців. Адже це особлива категорія працівників, від діяльності яких залежить якість та ефективність життя кожного громадянина, забезпечення соціальних та інших виплат, забезпечення кібербезпеки, забезпечення функціонування транспорту, охорони здоров'я, освіти тощо. Тому потребує негайного внесення змін до Закону України «Про державну службу» статті щодо діяльності (режиму роботи) державних службовців під час реалізації заходів, спрямованих на забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення країни, а також статті щодо оплати праці державних службовців, форми їх звітування та проведення контрольних заходів в цей період. Аналогічні зміни потрібно внести до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

І найголовніша проблема формування глобальної системи «Електронне суспільство», яке б об'єднувало всі органи державної влади, судові органи, органи прокуратури в єдину електронну захищену систему. Це вимагає від управлінців не лише формування такої системи, а й здібностей працювати в цій системі, мати постійний зв'язок. Це глобальна мета, яка потребує швидкого реагування. Так, потрібно прийняти проект Закону України «Про формування системи «Електронне суспільство в Україні», де передбачити вимоги до такої електронної системи, органи державної влади, які є її розпорядником, а також хто здійснюватиме технічне обслуговування системи. Окремо передбачити спеціалізовані відділи в органах державної влади, які відповідальні за постійну та безперебійну діяльність та функціонування системи.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави визначити, що Україна не готова до таких глобальних викликів, як виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19). На жаль, заходи, які розроблені Урядом України не вирішують питання розповсюдження вірусу. Крім того, зазначені заходи суттєво впливають на економічний розвиток України. На нашу думку, потрібно здійснити ряд заходів з метою унеможливлення повторення даної ситуації. Зокрема, по-перше, запровадження підготовки антикризових топ-менеджерів, які мають досвід та відповідну кваліфікацію. Формування реєстру таких осіб з метою залучення їх до роботи в органах державної влади. По-друге, врегулювання у чинних нормативно-правових актах України діяльності працівників в он-лайн режимі з передбаченням форм звітування, оплати праці та можливостей контролю за їх діяльністю. По-третє, забезпечення освітнього процесу через електронні засоби зв'язку через врегулювання це в чинній нормативній базі України, у тому числі всіх передбачених заходів, пов'язаних з атестацією вищих наукових кадрів. По-четверте, внесення змін до законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування» з метою врегулювання питання роботи в он-лайн режимі державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. По-п'яте,

започаткування глобальної системи «Електронне суспільство» через прийняття Закону України «Про формування системи «Електронне суспільство в Україні».

Література:

1. Офіційний сайт Центру громадського здоров'я МОЗ України. URL: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/koronavirusna-infekciya-covid-19>
2. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
3. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20>
5. Положення про спеціалізовану вчену раду, затверджену наказом МОН України від 14.09.2011 № 1059. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1170-11>.

References:

1. Ofitsiyni sait Tsentru hromadskoho zdorovia MOZ Ukrainy [Official site of the Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine] *phc.org.ua*. Retrieved from: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/koronavirusna-infekciya-covid-19> [in Ukrainian]/
2. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchia naselennia» [Law of Ukraine “On Ensuring Sanitary and Epidemic Well-Being of the Population”]. *zakon.rada.gov*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro zakhyst naselennia vid infektsiinykh khvorob» [Law of Ukraine “On protection of the population against infectious diseases”]. *zakon.rada.gov*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19)» [The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine aimed at Preventing the Emergence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)"] *zakon.rada.gov*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20> [in Ukrainian].
5. Polozhennia pro spetsializovanu vchenu radu, zatverdzhenu nakazom MON Ukrainy [Regulation on the specialized scientific council approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine] vid 14.09.2011 № 1059. *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1170-11> [in Ukrainian].